

64 procent av lärarna upplever jobbet som psykiskt påfrestande

I början av 1976 genomfördes en undersökning av SACO/SR-gruppernas arbetsmiljöer. Undersökningen omfattar 454 lärare. Av dessa är 243 män och 211 kvinnor. Resultatet av undersökningen är intressant och ställer krav på åtgärder.

□□ Attityden till undersökningen kan betecknas som positiv vad gäller LR:s medlemmar. Man kan utan tvekan konstatera att arbetsmiljön är föremål för stort intresse bland de tillfrågade LR-medlemmarna. Ungefär hälften har utnyttjat möjligheten att närmare kommentera frågorna.

Fysisk arbetsmiljö

Den fysiska miljön berörs i några frågor. Fyra önskemål, gemensamma för de flesta, lägger man genast märke till. Man vill ha: samtalsrum fler telefoner tystare ventilationssystem kortare avstånd mellan hjälpmedelsrum och lärosal.

Undersökningen visar att man har en intensiv psykisk upplevelse av den fy-

siskt otillräckliga miljön. Stress och misstrivsel blir följden. Det gamla LR-kravet aktualiseras på nytt: lärarna måste på ett mycket tidigt stadium få ordentligt inflytande på planeringen av skolan.

Psykisk arbetsmiljö

Särskilt intressanta är dock svaren på frågorna som rör den psykiska miljön. 27,5 % av de tillfrågade lärarna anser att arbetet *oftast* är psykiskt påfrestande. 36,5 % anser att arbetet *ganska ofta* är psykiskt påfrestande. Detta måste betecknas som höga värden.

Vad upplevelsen av psykisk påfrestande beträffar föreligger stor korrelation mellan de olika SACO/SR-grupperna. Skälen till att arbetet upplevs som påfrestande är givetvis olika inom olika grupper.

Under fråga 80, där det gäller att utifrån vissa givna alternativ precisera orsakerna till den psykiska påfrestande, kommer de fyra följande främst för LR:s del:

- stort krav på uppmärksamhet
- förväntningar från människor ej anställda inom arbetsstället
- avbrott i arbetet av sådant som inte har med arbetet att göra
- osäkerhet om hur arbetsuppgiften bäst skall utföras.

Inte oväntat finns det, särskilt inom vissa åldersgrupper, uttalade psyko-somatiska besvär. Det rör sig främst om hjärt- och magbesvär.

När man talar om den psykiska påfrestande är det intressant att notera vad lärarna svarar på frågan om möjlighet att under lördag/söndag koppla av från arbetet.

21,8 % svarar att de mycket ofta, 20,6 % att de ganska ofta och 31,0 % att de ibland har svårt därmed.

I egna kommentarer till den frågan har flera angett, att de upplevt konflikter och misslyckande under lektioner närmast före veckoslut. De grubar sig för att möta samma elever igen.

Vad är det bästa med lärarjobbet? Vad är det sämsta?

Praktiskt taget alla värderar mest att få syssla med ämnen som intresserar och detta tillsammans med unga människor. Men vad är sämst? I många, många svar möter man ungefär följande:

Det är svårt att uppfylla den s k lärarrollen. Man slits mellan krav från tre håll. Krav från elever. Krav från en mera diffus omgivning. Krav från sig själv. Det är svårt att i stora och heterogena klasser komma ens i närheten av läroplanens krav.

Arbetet är tungt och kräver en frisk lärare. Det gäller att orka.

Att personalhälsovården är dålig framgår med all önskvärd tydlighet av undersökningen.

Det kan ha sitt berättigande att i detta sammanhang ta upp lärarnas motionsvanor.

Många lärare dokumenterar att de icke har tillräcklig tid till motion. Betydligt fler än vad som framgår av siffrorna i statistiken. I fråga 97 gäller det att utifrån flera olika givna alternativ ange vad man främst anser sig icke ha tid till. Fyra alternativ skall man inskränka sig till. Många lärare har råkat i beråd. Många har angivit att de egentligen anser sig ha för lite tid till det mesta av vad som föreslagits.

Vidare man kan notera att mycket få lärare går eller cyklar till arbetet. De flesta åker i egen bil. Naturligt kanske med tanke på de tunga väskor som lärare ofta har att bära och avstånd mellan hem och skola. Men dock.

Saken är värd intresse. Stressforskare har uppmärksammat behovet av fysisk aktivitet för att minska spänningstillstånd.

Förväntningar – åtgärder

Vad är då syftet med en sådan här undersökning? Ja, först och främst en kartläggning av situationen. En sådan är nödvändig för att man skall kunna vidtaga några åtgärder. Vad den fysiska miljön beträffar är det inte svårt att med ledning av svaren komma med krav.

Vad gäller den psykiska miljön är kraven inte lika enkla, inte lika givna. Givetvis måste svaren på frågorna närmare analyseras och diskuteras. Men för den som gått igenom det här materialet – särskilt intressant är det att studera de kommentarer som gjorts till frågorna, de ger djup åt svaren – känns det naturligt att redan nu framföra några önskemål.

1. Man skulle gärna se en brett upplagd undersökning angående överstimulering/överbelastning.
2. Man efterlyser ökad satsning på förebyggande hälsovård, s k friskvård. Sakerligen behövs ökad information om vikten av fysisk aktivitet för ökad psykisk stabilitet.
3. Man skulle gärna se en ökad försöksverksamhet med åtföljande utvärdering med samtalsgrupper av den typ som Elisabet Jonsson skisserade på LR:s symposium i arbetsmiljö våren 76.
4. Ämnesmetodisk forskning. Särskilt angelägen förefaller forskning av den typ som gjorts angående matematikundervisningen. Wiggo Kihlborn, som presenterade resultaten av den forskningen på ovan nämnda symposium menade, att de resultat som gjorts beträffande matematikundervisningen och förhållanden under matematiklektionerna kan överföras till andra ämnen och stadier. Men vad man eftersträvar är också adekvata läromedel. För att få underlag för diskussioner om sådana inom olika ämnesområden krävs forskning inom de olika ämnena.

Svenskämnet som just nu upplever en kris – vilket man ju allmänt hävdar – skulle må väl av att bli föremål för en sådan ämnesmetodisk forskning.

Dessutom, det måste ju sägas, alla lärare vill ha mindre grupper. Finge man det skulle det bli en bra mycket bättre arbetsmiljö för såväl lärare som elever. Därom är alla lärare ense.

ELSA HÖRLING